

Transkript intervjua

Trajanje: 01:25:55

Razgovor vodila: Danijela Majstorović

Danijela: Evo, gospođo Anđo, možete li nam reći još jednom da dajete svoj pristanak za potrebe snimanja ovog intervjua „Usmene istorije, Banja Luka“?

Anđa: To što ja znam, da.

Danijela: Da. Anđo, kad se pomene Banja Luka, na šta Vas to prvo asocira?

Anđa: Prvo me asocira na moj prvi dolazak u Banjaluku, a to je bilo... to ja uvijek nosim. Ja sam došla iz Prijedora, iz doma ratne siročadi. Tamo sam završila nižu gimnaziju, došla sam tu u ekonomsku školu. I tad je to meni izled'o veliki grad, a poslije toga moje asociranje na Banjaluku kao jedan lijep grad, divan grad gdje sam lijepo živila, išla u školu, imala lijepo društvo, upoznala svog supruga, udala se...

Glas žene: Mlada.

Anđa: Mlada. Mogla sam ići na fakultet. Bila sam odličan đak. Ujak je insistir'o da ja idem na fakultet. Mene bi se školovalo kao ratno siroče dalje k'o što je moju sestru. Ona je završila fakultet, ja nisam htjela. Ja sam htjela udat' se da steknem svoju porodicu jer ja sam kao dijete ostala siroče iz Drugog svjetskog rata, nas četvero-tri sestre i brat i poslije rata nas je ujak... za vrijeme rata nas je čuvala tetka. Otac i mati su stradali, a poslije toga nas je ujak razdijelio. Brata u Beograd u školu, mlađu sestru Đujku, ona je bila kod njega, mene u dom, i najstariju sestru, ta tetka što nas je uz rat čuvala, ostala je kod nje. Eh, tako da sam ja prošla tu golgotu da sam čak i u Sloveniji provela godinu dana kao ratno siroče u kući privatnoj. To vam neću pričati. To je, to su posebne priče. I onda ja kad sam završila, kad sam došla u ekonomsku školu, ja sam se htjela udati jer ja hoću imati svoju porodicu. Svi odoše negdje na ferje, a ja sjedim u domu. Jer nemaš kud. Nemaš kud. Nemaš ništa i udat' se, fala Bogu dragom da sam naišla na takvog čovjeka. Ja sam se udala mimo volje svog oca, svog ujaka.

Danijela: Recite mi kako je bilo živjeti u Banjaluci osamdesetih godina. Baš tih osamdesetih. Kakav je život bio ovdje?

Anđa: Pa ja sam, iskreno da Vam kažem, ja nisam mogla ni zamisliti da će se desiti to što će se desiti. Iako sam čula i vidjela tu i tamo ta neka šuškanja buškanja, ja nikad nisam mogla pomisliti da bi moglo doći do nekakvog sukoba između ljudi u Bosni, a godinama živjet' tu sad da se odjednom neki sukob desi. Tako da ja to nešto nisam ni osjetila. Ne znam, taj dio nisam. Kad je počelo u Hrvatskoj ono '91. godine, ja i Vasva smo sjedile u kući kod mene i gledale televiziju i gledamo tamo Vukovar i ono Slavoniju, kaže Vasvija – jooj, Anđo, to će doći nama! Ja rek'o ma daj, jesi luda, nema šanse u Bosni da se to desi. Mislim, nisam mogla to vjerovati.

Glas žene: Nije niko.

Anđa: Ne, ne. Ja sam tek svatila da će u Bosni, stvarno da je tu, da dolazi do nekakvih, ne znam ni ja..

Glas žene: Sukoba.

Anđa: Kako da razumijem? Kako da vam to kažem? Do nekakvog sukoba, do nekakvih nerazumijevanja, do 4. aprila je to bilo, Bebe, '92. jel' tako? 4. april, '92. kad ste vi došli pred banku, oni pred poštu, oni pred opštinu, oni pred sud, ne mogu ući, čeka ih naoružana vojska, nose trake piše na njima SOS. Šta je ovo?

Glas žene: Oslobodili Banjaluku.

Anđa: Ja sebi nisam mogla doći. I pošli su kupiti djecu. Najprije su kupili, regrutuju i onda pošto je moj sin mlađi tad bio tu, ja sam rekla ti nećeš ići u rat. Ne dolazi u obzir pa kakav god... nećeš ići u rat. I on je bio pozvan, dobio je poziv da se javi. Braco Logo je bio u odsjeku narodne odbrane. On je isti... jesi ti došla na babine il' je Vasva? Neko je to prič'o. Azur mi je bio malen. Isti moment on je doletio kući i Sanji pakuj djecu da ide i ja i stariji sin koji je pobjeg'o iz Dubrovnika ovamo s djecom, mi ga pratimo dole na aerodrom i on je otiš'o sa onim Kikašem avionom za Beograd s djetetom, sa lažnim dokumentom...

Glas žene: S troje djece.

Anđa: S troje djece. Ovaj mali im'o 15 dana, 20, ne znam ni ja kol'ko, 24. aprila bio rođen, oni su u maju negdje otišli. I ja sam ostala tu sa starijim sinom Zlatkom i njegova djeca i žena i kad je to krenulo, ufatilo maha...

Danijela: Taj što je došao iz Dubrovnika, to je Zlatko bio?

Anđa: To je Zlatko.

Danijela: Sa troje djece?

Anđa: Troje djece i žena.

Glas žene: Dvoje djece.

Anđa: Dvoje. Dvoje. I kad su oni došli tu, mi smo bili tu i kad je počelo, onoga uhapsilo, onoga napravilo, onome napravilo, onome, onome, i odjedanput ja ne znam kako je to došlo do toga da su iz Hrvatske Srbi doseljavali ovamo i donosili svoje stvari i onda su neki kao dogovor je postoj'o koliko kamiona dođe otud sa stvarima ovamo, tol'ko može otić' tamo. I taj moj mlađi sin je javio ako bi mu nešto stvari poslali i Braco Sarač je tad stavio stvari u taj kamion i mi ćemo to, ja sa starijim sinom ću to uraditi...

Danijela: Gdje se to organizuje, ti kamioni i to?

Anđa: To je bilo pred vatrogasnim, tamo ispred SUP-a. Moraš odnijet u SUP spisak stvari koje nosiš i oni ti ovjere i ideš s tim kamionom, voziš.

Glas žene: Apro po tog Brace Sarača, ja ću samo ubaciti-on je u ormaru se zatvorio i u kamion i tako je proš'o.

Anda: Tamo pred SUP-om. To je tu, jel' moraš ovjeriti u SUP-u koje stvari nosiš. Ne možeš ići 'nako. I mi smo to spakovali i Bracine stvari neke u to smo isto metnuli i tuj smo bili. Već je počeo i policijski sat. Nema više hodanja, kretanja. Bože mili, šta da radim? Kad naveče policijski sat i Braco nije smio spavati u svojoj kući sam jer su njegovi već bili otišli, a tu je kuća do nas, on je spav'o kod nas kući, sa mnom i sa Zlatkom u kući, u kući smo spavali i negdje naveče, u devet je policijski sat počeo, iza toga zvoni telefon. Jel' to stan Žabo? Jeste. Mogu li dobit' Zlatka? Reko' ko ga treba? Kaže treba ga ovaj vozač što vozi stvari za Zagreb, za Hrvatsku. Ja kažem Zlatko, treba te čovjek taj što je kamion odvezao sa stvarima. Pa treb'o je već bit u Hrvatskoj. Nemam pojma šta je bilo. I kratko se njemu javi i on kaže nas je vratilo sa granice, sve, niko nije proš'o, vratili ih. Pa gdje si ti sad? Ja sam, kaže, u hotel Bosnia. Gdje je kamion sa stvarima? Tu pred vatrogasnim. Pa to je od naše kuće, kol'ko ono? Blizu. Tu smo. Ali je policijski sat. Sad nit ovaj može tamo, ni (08:33 – nerazumljivo), sjedite do sutra ujutru. Sutra ujutru kad se probudite, ićemo ganjati. I ujutru su njih dvojica ustali, Braco i Zlatko, ja im napravila kafu i doručak. Moj sin je bio teški bolesnik. To moram naglasiti, teški bolesnik. Lež'o je u bolnici u Dubrovniku, lež'o je ovdje gore u Dubrovniku (vjerovatno misli na Paprikovac), dobio uputnicu za Vojno-medicinsku akademiju. Imao dekompenzaciju srčanu. Nisu mu dali da prođe Koridorom. To je živa istina. Ja sam to ganjala i to sve znam. Tako da je moj sin tad hod'o sa štapom u tim godinama. I sutra ujutru kad su oni doručkovali i otišli su i ja sad sam ostala kod kuće, oni će sad ić' tražit tog vozača, iće, šta ja znam kuće, u SUP, ne znam ni ja šta će oni raditi i ja u kući kad Vilicina šćer ona starija doleti, Elda, i – jao, teta Anda, sve one vaše stvari bacaju iz kamiona! – Kako, reko', bacaju iz kamiona? Kaže ona – bacaju! I ja se spremi, bila sam mlađa kol'ko 25 godina, mogla sam i ja trk do tamo – šta to, reko', radite? Pa šta kaže – da vam još i radnika platimo da pregledamo. – Ne dirajte to. Ja ću dovest radnike pa pregledajte, samo to nemojte raditi. Pa to nekome treba, a uostalom imate dokument da je odobreno od SUP-a da to ide. Godpođo, kaže, tu ima stvari koje nisu, a Bracine stvari nisu valjda bile na popisu, šta ja znam, ne znam, nešto uglavnom nisu zasmetale, oni nisu prošli. I ja sam tu dovela neke ljude, išla tamo tražit i molit, oni su to pomogli njima skinit, skinili oni. Ja ne znam, reko', šta vi uopšte tražite. Kaže – gdje ste zabaštali novce i zlato? Koje, reko', pare i zlato? Toga nema. To što stvari ima šaljem djetetu tamo. I 'aj natovari nazad taj kamion, natovarili i to sve i ja otišla kući. Sad ja čekam njih dvojicu. Nikad ih ni jednoga. Nema pa nema pa nema. Narod sav nešto gore dole baulja ulicom, niko više ne znaš ni šta se radi i ja kod kuće čekaj, čekaj kad već pred mrak dođe Braco sa motorićem, nema Zlatka mog. Reko', Braco gdje Zlatko? Kaže – ost'o je u hotel Bosni sa ovima ljudima, šoferima iz Hrvatske, kaže da s njima razgovara. – Joj, što si ga, Braco, ostavio? On je bolestan, ide sa štapom, sad će i policijski sat.

Danijela: Ne može stić'.

Anda: Ne može stić'. Ma saće on doći. Nema, nema, evo ga policijski sat. Deset minuta ili pet prije devet ja zovem hotel Bosnu i molim onu ženu na recepciji – ja vas molim... predstavim se ja. Ja sam Žabo Anda, molim vas moj sin tu sjedi sa vozačima iz Zagreba, ako bi ga napomenuli na policijski sat, on je bolestan. Ma, molim vas, kaže, šta sam vam ja? Nije htjela da mi ga zovne. Počeo policijski sat.

Danijela: Nema Zlatka.

Anda: Nema Zlatka.

Danijela: A djeca su mu i žena kući kod vas?

Anđa: Ne, ne, ne, oni su otišli.

Danijela: A otišli su prije.

Glas žene: Prije.

Anđa: To sam vam preskočila. Crveni krst je vozio ljude koji su išli za Hrvatsku i oni su otišli pošto je Zlatkova žena čista Hrvatica, rođena u Hrvatskoj i djeca i taj je iš'o onaj doktor, onaj psihijatar kako se zvao...

Glas žene: Bilal Begović.

Anđa: Bilal Begović i ne znam još koliko je bilo i Zlatko je moj otiš'o i on se vratio nazad radi mene, da neće mene ostaviti. Tako je on ost'o tu, a djeca su već tamo bila.

Danijela: Gdje? U Dubrovniku, u Zagrebu? Gdje?

Anđa: Otišli su za Zagreb. I ja se unervozila, policijski je sat, Zlatka nema, da nije kren'o, da ga neće negdje ufatit, šta ja znam, ja sam sva van sebe bila i kad negdje, možda je bilo devet i pet, zvoni telefon kad Zlatko se javlja. Kaže mama. Zlatko, reko', gdje si? Kaže evo me u hotel Bosna, šta ću, uhvatio me policijski sat. Zlatko moj, što nisi mislio? Pa šta sad? Ništa. Uzmi sobu u hotelu i prespavaj i sutra ujutru ćeš doć kući. Kaže dobro. I ja se smirila. 'Ajde, prespavat će u hotel Bosni, sutra ujutru kad prođe policijski sat, sjest će u auto i doće kući. I ja to jutro sjedim, Braco usto, popio kafu, ode, a ja čekam da on dođe iz hotela, nema ga, nema ga, zvoni telefon: Mama? Reko, molim. Bil' ti meni donijela lijekove? On je puno lijekova pio. Pa Zlatko, dijete, da ti ja nosim lijekove u hotel. Daj si uzmi taksi i dođi kući. Nisam ja, kaže, u hotelu. A gdje si? Kaže ja sam pritvoren i evo me u stanici policije. Pa gdje, Zlatko? Kaže evo tu kod SUP-a, Trebević ona gostionica se zvala preko puta SUP-a. Tu sam. Ja ne znam kako sam ja (14:05 – nejasno), al' on je hrpu stvari, on je stvarno teški bolesnik bio. Mene kad bi neko pozvo, ja bi' sve to prikazala nek' vide. Da vide da se i drugome nekome radilo to što vi vičete da se samo nama Srbima radilo. Ne može tako. Mora bit neka i nečija druga priča. I ja ne znam kako sam ja one ljekove zdupala u vrećicu i to mi je tu odma, trčim tamo i dođem: Dobrojutro! Dobrojutro! Izvolite? Reko' moj sin je noćas priveden ovdje, ja želim da znam zašto je priveden i da ga vidim. Donijela sam ljekove. On je teško bolestan, mora ljekove popiti. Šta pije? Reko' zna on šta pije. Daj 'vamo! Ufati onu vrećicu. Ode. Ide nazad, nosi vrećicu. Evo ti, idi kući! Ma neću da idem kući! Hoću da vidim svog sina! I da mi neko kaže zašto je on tu priveden! Dajte mi objašnjenje! Zašto? Zbog čega? A tu me ufati 'vako neko za rame, ja se okrenem, a moj muž je bio sudski vještak pa su oni njega, ti stari policajci znali. Kaže, gopodo Anđo, u onoj sobi vam je Zlatko. A tu, Danijela, kad prođeš vidiš, i sad vidim, kad te stepenice vidim i sad se sjetim toga, imaju dvije stepenice pa gore je soba i ja hup unutra. Jao, kad sam ja vidla mog Zlatka! 'Vako sto nekakav dugačak, klupa, sjedi, spustio naočale 'vako, naslonio se 'vako, sjedi. Ja sam samo viknula Zlatko! Šta je ako Boga znaš? Uto je onaj policajac uletio za mnom – napolje! Ama, neću! Ma, napolje kad ti kažem! Neću! Recite mi zašto je moje dijete ovdje! A u ćošku tamo, kako je to tamo sjedi, ko u onom ćošku tamo, čovjek, e ovako (16:13 - vjerovatno pokazuje način na koji je taj čovjek tada sjedio)

sjedi. Poslije mi je Zlatko rekao da je to jedan od tih vozača koji je vozio te stvari, da je to taj čovjek. Šta ću ja? A on meni kako ja neću!, on mene stisno za rukav pa niz one stepenice dole bub. I ja, šta ću, ja sam već pošla plakat. Kud ću? Šta ću? Idem kući, ufatim telefon, prvog koga sam se sjetila Brace Stanivukovića, advokata. Zovem ga, nema ga, ne mogu ga dobit, nigdje ga nema da ga Bog vidi. Zovem Njegu, nema. Nazovem Hakiju Vasvinog i Hakija se meni javi. Braco je bio advokat, Njega je bio predsjednik suda. To su sve sad od mog muža prijatelji bili.

Glas žene: I Hakija je bio.

Anđa: I Hakija je bio veliki prijatelj. On je bio predsjednik privrednog suda. I ja zovnem Hakiju. Hakija, ja plačem. Kaže Hakija šta je Anđo? Hakija, Zlatka su mi uhapsili. Šta ću? Reko' zovem Bracu, nigdi ga ne mogu naći. Kaže gdje si ti? Reko' evo me u kući. Sjedi tu sad ću ja potražiti Bracu. I stvarno on je našo Bracu i došli su oni. I pitaju me šta je bilo. Ja im objasnim da ga je ufatio policijski sat, da je osto prenoćit u hotel Bosni i šta je dalje bilo ne znam.

Glas žene: Pa ga je pokupilo.

Anđa: Ja znam da je tu, a zašto je tu, nemam pojma. Reko' idem i ja s vama. Vidi ja sva trnem. Ne, ne, nećeš ić s nama. Kaže ti ostani sjedit tu, mi idemo. I njih dvojica su otišli i nema njih i nema njih kad oni idu uz ulicu i vode Zlatka moga. Vode Zlatka, Zlatku ruke otečene 'vako, noge ovake (17:53 – vjerovatno pokazuje kako su mu noge i ruke natekle) jer je on srčani bolesnik bio.

Danijela: Nije uzimao lijekove?

Anđa: Nije uzimao ljekove. Maltretirali ga.

Glas žene: Ma tukli ga.

Anđa: Tukli ga i čim je došo zlo mu je bilo i ja nazvala doktora Trišića, živ je doktor Trišić, on će to potvrdit, a imam i njegov nalaz tog datuma da dođe da ga pogleda. I on je došo i on kaže – joj! A mene su doktori upozorili, i Milanović i Đurđević, svi su mi rekli – gospođo Anđo, on je taki bolesnik da nemojte puno očekivat. Tako bolestan bio. I sad kad je njega Trišić pregledo, on kaže – ma ja se bojim da on sad ne dobije još i plućni infark. Ako dobije, kaže, eto. Lego Zlatko u onoj malojoj sobi, ne mrda ni lijevom ni desnom.

Danijela: Kojih je Zlatko godina tad bio?

Anđa: On je '53. godište.

Glas žene: 40.

Anđa: I onda on je ležo u sobi, a Hakija i Braco su me odveli tamo kod mene u dnevni boravak i kaže šta su oni njemu navaljali tamo u onom, kaže da je otišo u Tunjice, ja ne znam bil' se on vratio. Pa zašto? Šta je uradio čovjek? Znaš gdje su se oni skupljali? U onoj Oazi. Tamo su oni sjedili naveče, popiju nešto, šta ja znam. Kaže Hakija – Anđo, ne vjerujem da će ti on to reći, al' ja ti kažem pogledaj mu ruke. Jao, on sav crn po rukama. Šta je bilo? Tjerali su ga 'vako sa tri prsta stajat uza zid i kako su ga ispitivali onda su ga

tako po rukama tukli pendrecima. To su radili mom djetetu. I kad ga je neki policajac ne znam šta ga je pito, ti si psovo srpsku majku, ne znam šta je radio, on reko ja da psujem srpsku majku pa moja majka je Srpkinja. Tvoja majka je kurva koja se udala za muslimana. Ja sam kurva, take te nebuloze su govorili i to sve skupa. Nije mi to Zlatko htio reći, reko mi Hakija i Braco. I tad ja počinjem svatat da Zlatko mora otić odavde.

Danijela: To je April, jel' tako?

Anđa: Ne, ne. To je već šesti, sedmi, osmi mjesec, koji je bio.

Glas žene: On je bio tamo pa se vratio.

Danijela: Dakle ljeto '92.

Anđa: Ljeto '92. I jedno veće mi je pozvonio neko na vrata, ja izašla kad jedan stari policajac koji je sa mojim Safetom hodo po uviđajima, kaže gospođu Anđu, da vam nešto kažem – vama će doći pretresat kuću. Oni znaju da je doktor imo pištolj i imo je dozvolu za taj pištolj. Ako ćete im ga dati, odma' reci evo izvolite i riješite se. Ako nećete, sklanjajte, radite šta znate. Samo da znate da će doći. I ja to mom Zlatku kažem. Zlatko, reko', došo mi je čovjek reći da će nam kuću pretresat. Ma daj, bogati, mama, ma zašta bi ti pretresalo kuću?! Ne znam, Zlatko, al' tako mi je čovjek reko. I on meni to nije vjerovao. Ne. I ne znam nakon koliko dana poslije toga, to je prošlo ne znam nedjelju dana, deset dana, nemam pojma, sad je već to te dane ne mogu tačno da kažem, ja, Bedra, Lela još nije bila otišla tad, Bedro, sjećaš se da ste vas dve, bila je s nama, sjedimo...

Danijela: Ko je Lela?

Glas žene i Anđa: Zlatkova žena.

Anđa: Sjedi s nama i nas tri sjedimo u dnevnom boravku...

Glas žene: Neko zvoni.

Anđa: Kad neko, nekakav auto stade, oni iskaču s onim uniformama, reko kome ovi idu, jedna mi majka. Kome, reko idu ovi ovoliki? Kad ono meni na vrata. Gospođu, pretres. Ove ostale sjedit u sobi, a Slaven je bio isto tu, mali. On je poletio valjda policajcu ispod ruke da odeleti, a Zlatko je bio kod tetke preko Vrbasa, kod Safetove sestre. Nije tad bio tu u kući. I oni uđoše unutra. Onaj sjede s njima tamo u fotelju, uvali se, nosi neke papire, ostali pred vratima tamo ne znam ko su bili, Novkinić dok je odotuda vidio da sam ja sama, pošo da bi ušo...

Danijela: Novkinić je komšija?

Anđa: Komšija da. Oni ga vratili. Nisu dali ući. I on meni kaže počinje pretres. Njih trojica sa mnom, a on osto sjedit s njima dvema.

Danijela: Ko?

Anda: Taj koji ih je doveo. Šef, šta im je, ja pojma nemam. On je osto sjedit s njima, a on kaže, al' odozdo da krene, kao od suterena. Dobro. Ja s njima, oni idu, jao, ja sam tad vidla u životu, mene tačno, to nikad više nisam vidjela, nikad, to nema šta prevrće. Reko', ljudi moji šta vi tražite? Nit' šta govore, ništa, samo buljaju, truljaju...

Glas žene: Traže.

Anda: Na sve strane.

Danijela: Traže taj pištolj kao?

Anda: Ne kažu oni ništa.

Danijela: Ne kažu ništa, aha.

Glas žene: Traže zlato.

Anda: Ne kažu oni ništa. I ušli u kuću i kaže ovaj njima sad prvo odozgo počnite. I hajd gore. To je treća etaža. Popeli se mi gore, a odma od mog Zure, on bio beba, otkad su ga tako odveli u Hrvatsku, još krevetac stoji i njegove one stvari u krevecu. Kad je on pošo da hulja po onim stvarima, mislim se u sebi čovječe! Danijela, u životu nisam vidjela, oni su u odžak ruke gurali, gurali svagdje gdje se moglo. Bilo je knjiga gore u onoj velikoj sobi, sve su oni to rastrkeljali-stvari, torbe otvarali, nema sve, sve, sve i kako je bio 'vako plakar otvoren tu i nađoše kutijicu evo ovako ove veličine (24:51 – pokazuje kolika je kutijica bila) kutijica smeđa, a ja pošto sam radila kod vojske pa znam kako su se meci pakovali, jebo te, reko' evo našli su metke. A niko ne spominje pištolj. Trese on, 'vako, zveči. Ja se ukočila. Kad on okreće, okreće, kaže Opel. A jooj, reko' moj muž je opel imo pa ako nisu kakvi dijelovi od Opela, ja ne znam šta je unutra. I on otvori kad stvarno ti dijelovi tu bili, nema metaka, nema govora.

Danijela: Od Opela?

Anda: I onda sve. Onda odozgo sišli na onu donju, u srednju tu, sve van, sve, sve, sve, sve, sve i došli dole gdje oni sjede. Došli smo do njih dole...

Danijela: U prizemlje.

Anda: Da, u prizemlje i onaj kaže, pošo je ovaj već otvorit onaj moj plakar gdje suđe stoji, tamo nema, tamo ima živih konja u onom plakaru od suđa, ne znam ni ja od čega, već otvorio on to da krene da premeće, a ovaj ga je zovno taj šef tamo i zove mene. Kaže gospođo, ako mi pretresemo ovu etažu ovdje, a znate kako mi to radimo, 'oćemo mi šta naći? Reko' ja ne znam šta vi tražite. Recite mi šta tražite, ja ću vam reći hoćete li naći. Kaže pištolj. Reko znate šta, moćete srušit kuću, pištolja nema.

Glas žene: (tiho) Pištolja nema.

Danijela: Znači, Žabo je imao dozvolu, ali nikad nije imao pištolj?

Anda: Imo je on pištolj. Taj je pištolj noso po sudu. Kaže on – on je imo pištolj. Reko' jest imo pištolj. Jel' vi znate da je on bio sudski vještak da je išo po uviđajima, po terenu? Jel' on njemu osto u ambulanti, il'

je osto negdje u SUP-u ili u sudu, ja to ne znam, a vi možete (26:53 – nerazumljivo) i on je tu obustavio. Samo sam se bojala da će ući u onu malu sobu, tamo je kasa i to sve što si imo, ako reko' otvore, odnesoše. Međutim, nisu.

Danijela: Koje godine je umro suprug vaš?

Anđa: '80.

Danijela: A '80.

Anđa: To onda nisu pretresali. Aha, našli su pošto su se moji bavili, oni su skupljali ono staro oružije pa onaj Kolt, kaobojski nekakav onaj pištolj. Gore našli u sobi. Kaže šta je ovo? Kažem to su oni skupljali staro oružije pa taj Kolt tu stoji. I on donese tamo onome. Ja ne znam jel' se Bedra sjeća kad je pito njega vidite ovo šta smo našli, ma daj, bolan, to ne može ubiti nikoga, to je staro. Al' su ga odnijeli. Odnijeli su ga. I napraviše zapisnik. Potpišite. Ja potpisala. Prvo ih je zvao da dođu na kafu, šta je reko? Da dođu popit kavu i da zapale po cigaru. (27:56 – smije se) Kutija s cigarama stajala, a Bebe prebrojala tri cigare. Kaže ne možete cigaru dobiti. Ovim riječima je rekla ona. Kaže vidite vi sad nas tri, mi 'vake sad uzrujane, mi trebamo sjest i popit kafu i zapalit cigaru. Ovo ne možete dobit. I ne dade mu.

Danijela: I ne dade mu Bebe.

Anđa: I odoše oni. I sad se mi skupili, još je valjda neko došo, ne znam ni ja, mi sjedimo, mi u priči do glave kad neko kuca. Kad onaj gospođo, niste potpisali zapisnik. I od tada, Danijela, ja sam strepila za Zlatka. Oni su se navraćali tri, četiri puta, uvijek su nešto tražili, ispitivali.

Danijela: Kako vi to sad sa ove distance tumačite šta su to, jesu oni tražili to što su (28:50 – nerazumljivo), novac?

Anđa: Ja lično mislim...

Glas žene: Tražili pare i nešto konkretno.

Anđa: Oni su tražili, oni su mislili, pošto je to kuća poznata, da tu nema čega nema. Sad valjda ćemo nešto naći. Ne znam. Ne mogu objasniti. Ja ne mogu reći šta su...

Glas žene: Nisu rekli.

Anđa: ...šta su oni tražili, oni meni ništa nisu rekli, međutim tad sam ja počela razmišljati da ja idem sa Zlatkom, da Zlatko ide van. I išla sam tražit dozvolu u komandu. Kako se zvao onaj, umro je? Bio doktor Diklić tamo u sanitetu. On me je znao pošto sam radila kod njih svih i on kaže, joj, kako se zvao taj pukovnik...

Glas žene: Ma nije ni važno.

Anđa: Gospođo Anđo, mi ćemo vas, njega, vašeg sina, provest kroz koridor koji mi držimo za Beograd, a to vam je negdje do Bijeljine, a dalje drugi preuzimaju i tu mi vam ništa ne možemo garantovati. 'Ajte vi u ambulantu pošto vide se dokumenta i ovaj doktor Diklić gleda da je on teško bolestan, pokušajte se

ubaciti u konvoj kad oni vode ranjenike pa nekako da se i on da se ubaci i da ode s njima do Beograda. Međutim...

Danijela: To je jedini put bio?

Anđa: To je jedini put, ali meni moji u ambulanti, od njih sam otišla u penziju, nisu to htjeli napraviti. Ne. I ja sam otišla nazad, joj, kako se zvao, što mi je žao, otišla kod njega i to rekla i on kaže da oni nemaju dovoljno sanitetskih vozila ni za ranjenike, a kamo li da izlaze u susret ljudima. Tako su rekli. I ja se vratim tamo i to kažem i on kaže – reci im da sam ja reko da nađu vozača i auto. Taj vozač, moraš dat njegovo ime i prezime, ličnu kartu, registarski broj tablica, sve da ga mi uvedemo u evidenciju. Samo nek' oni stave crveni krst gore na krov da on može ići za njima. Nisu htjeli.

Danijela: Kako to?

Anđa: Ja ostadoh tu gdje ostadoh. Moj Zlatko ostade. Svaki put strijepim gdje je, šta je.

Danijela: Kreće li se Zlatko tad?

Anđa: Da. Ide on. On je to jako teško bio podnio. To je njegov grad. Tu mu se bio rodio otac, djed, pradjed, 500 godina tu korijene vuku i sad da ti moraš ne znam radi koga, ali mogu ti reć da je dosta ljudi bilo normalnih, a ti luđaci ne znam odakle su isplivali. I taj Brđanin i Vukić i koji je još bio. Ne znam ja to.

Danijela: A šta je Zlatko, od čega ste vi živjeli tada? Kako ste se snalazili za hranu?

Anđa: Tu smo mi imali kiriju od ove, taj Međunarodni Crveni krst je nama plaćo kiriju. Da.

Glas žene: Izdavali su oni.

Anđa: Mi smo njima bili izdali, oni su nama davali kiriju da bi mi tu preživjeli.

Danijela: Jeste vi izdali čitavu kuću?

Anđa: Cijelu kuću, kompletnu.

Danijela: A gdje ste bili?

Glas žene: Bili kod zaove. Ona kuća do nas, do naše avlije.

Anđa: E tamo u onoj kući je od muža sestra živjela pa smo mi bili tamo kod nje. Tamo smo prešli. I onda ići, ići. I onda sam tražila ja izlaz da dobijem da idem, nisam ništa dobila i onda je Zlatko reko mama, jedan dan je došo, on se čuo valjda sa Senadom, sa mlađim sinom, dogovorio se, kaže znaš šta mama, ti ideš na avtobus, ideš za Beograd koridorom i kaže ja ću doći. Zlatko, ja ne idem.

Danijela: Šta je Zlatko radio tad? Jel' radio on?

Anđa: Ništa.

Danijela: Ništa.

Anđa: Kaže, mama, ja ću doć.

Glas žene: Niko ništa nije radio.

Anđa: Niko nije radio.

Danijela: A gdje je on radio prije? On je došo iz Dubrovnika?

Anđa: On je došo iz Dubrovnika. On je bio u Zagrebu profesor na školi. Ma, radio je svašta. Kaže ja ću doći. Zlatko, ja neću bez tebe da idem. Neću. Ja te ostavit neću. Mama, molim te.

Danijela: A Senad je za to vrijeme?

Anđa: U Poreču već s djecom. On je otišo odmah onim Kikašem, rekla sam. Ne i ne i na koncu on mene ubijedi da ja idem. Reko' Zlatko ne dođeš li, mene eto nazad. Ja ću se vratit iz Beograda. I ja do Beograda i brat me sačekao. A to vam ipak nisam ispričala. Te stvari je natovario Blagojević Dragan koji sad živi u Nišu u Srbiji. On je bio kapetan prve klase u JNA. Radio je sa mnom i znao me i data je mogućnost svim tim oficirima koji su Srbijanci, koji su iz Srbije, ako neće da učestvuju u ovim borbama da mogu otići u Srbiju i on je otišo. I drugi isto kapetan prve klase, Bedra ga zna, on je umro tu u Banjaluci, Todorović Branislav, on je iz Pirota, Piroćanac, al' je bio već penzioner i on Dragana zamoli hajd Dragane, molim te, povezi Anđi stvari nekake do Beograda za djecu. Metni sa svojim stvarima. Imaš pravo na kamion. I Dragan je nama natovario te stvari na kamion i djevojku od svog sina koja je sirota bila muslimanka, među te stvari strpo i on sa uniformom i kako se zvala njegova žena je radila sa Jadrankom u vrtiću tamo preko Vrbasa?

Glas žene: Ne znam.

Anđa: Mirna. Mirna čini mi se da joj je bilo ime. I ženu u kabinu i vozač, šta ja znam kako su išli i za Beograd. I tamo je moj brat dočekao te stvari u Beogradu i smjestio ih kod nekog čovjeka, šta ja znam, sad treba tražit dalje prevoz za gore, za Poreč i ja kad sam došla u Beograd, vidim ja te stvari stoje na livadi. A moj Branko, reko', ovo će sve otić k vragu i on ode kupi najlon i mi to sve obložimo. Naletio neki Makedonac koji prevozi stvari i natovario te stvari i on je otišo preko Mađarske, Slovenije i ušo u Hrvatsku.

Danijela: Kad se to dešava? To je već zima jel'?

Anđa: Nije, Boga mi. To je deveti mjesec, ja mislim. To je sve u '92. bilo. I zove mene Zlatko – mama, odi na avtobusku stanicu u Beogradu i kupi kartu za Ljubljanu. Ići ćeš preko Mađarske. Senad će te čekati na mađarskoj granici. Kad dođeš u Mađarsku, siđi i Senad će te preuzeti i ideš preko Slovenije za Poreč. Zlatko, ja ne idem dok ti ne izađeš. Svati! Mama, molim te! Uto i onaj mali otud zove. I brat moj kaže idi kad ti kaže, ja sam tu, ja ću čekat. Nemoj bit smiješna. Ja sam tu ako treba ić za Banjaluku Zlatku, ja ću ić pomoć. I ja sjednem u taj avtobus i stvarno na granici me dočeka Senad. Kažem ja onom vozaču ja ću izać, kaže on čekajte gospođo samo da malo odmaknemo od granice pa izađite (36:42 – govori kroz smijeh). I ja sam otišla i mog Zlatka nema, nema. Jedan put javi se da je u Beogradu.

Danijela: Koji je sad to mjesec? To je isto...

Anđa: To je već bilo kraj devetog, možda početak desetog.

Glas žene: Malo poslije.

Anđa: Malo poslije.

Danijela: Uspio je dokopat se Beograda?

Anđa: Da. Kako? Moj brat je uzeo dokumenta od svog sina i došo ovde i falsifikovao Zlatku dokumenta i sjeo s njim u avtobus i za Beograd. I u avtobusu neka ga prepoznala. Prepoznala Zlatka i rekla, prijavila ga glavnom policajcu. Bezobraznica. Ja kažem ja ne bi', ne znam kako je mogla. I on došo do Zlatka i kaže jesi ti Žabo Zlatko? Ne, kaže, ja sam Sučević Jovica. Ti nisi Žabo Zlatko iz Banjaluke, doktora Žabe sin? Ne, kaže, ja sam Sučević Jovica. Sinu od mog brata je ime Jovica Sučević. A kako je to Zlatko reko' – mama, a ujki obrazi samo da puknu koliko se carvenio jadan.

Glas žene: Prepo se.

Anđa: Prepo se. I onda ujko uskoči, znate, kaže šta, vi tražite tog Žabu, je li? Moja sestra rođena je udata za Žabu Safeta, tog doktora kojeg vi spominjete, i ja sam upravo išo njima u Banjaluku sa svojim sinom da ih obiđem. Ovo je moj sin. I Zlatko je prešo.

Glas žene: I tako pređe.

Anđa: I doveo ga do Beograda i Zlatko htio prići toj, pozno je, to je iz opštine neka da je pita ženo, šta ti bi da ideš reći, a ona kaže pobježe, a on ne može trčat sa štapom. Nije je stigo da je upita.

Danijela: I Zlatko dođe gdje? Gdje je njegova familija? U Zagrebu? Vi ste gore?

Anđa: Oni su u Zagrebu, mi smo u Poreču. I u Poreču sam ja teško to podnijela jako.

Glas žene: Kol'ko godina...

Anđa: Osam godina. Nisam mogla jednostavno da gledam, bespomoćna sam bila. Strašno mi je bilo. I ja na koncu nisam se htjela ni prijaviti kao izbjeglica. Neću, reko', neću, ne treba mi ništa. Nema moje Jugoslavije. Ne treba mi ništa. Moj život je bila Jugoslavija. Ja dok sam živa ona će bit za mene. Jugoslavija i Tito će biti moj otac i ja to...

Glas žene: Evo ti slike, gledaj ga.

Anđa: Toga se ne odričem, al' hajd. Na koncu oni mene nagovoriše da se ja prijavim. Hajd, prijavili me.

Danijela: Kako je živjet u izbjeglištvu?

Anđa: Dobro. U Istri nikome nije bilo tamo, bar u Poreču. Ja govorim za Poreč i Istru, jel' sam tu bila i boravila osam godina.

Danijela: Senad je bio tu sa vama.

Anđa: Senad je bio tu. Djeca su bila tu.

Glas žene: Senad je otišo u Prag.

Anđa: Ček. Ček. Oni su dobili državljanstvo. Ja nisam mogla dobit državljanstvo i Senadu je došo poziv da ide u HVO. Šta ću mama? Reko', znaš šta? Ti si iz Banjaluke kreno da nećemo ić u rat. Briši. U Čohoslovačku, tamo smo imali prijatelje.

Danijela: I on i svi i djeca?

Anđa: Ne, samo je on otišo. Djeca su ostala i Sanja. On je sam otišo i otišo u Brno kod Mireka. Zna Bebe te ljude. To su Safetovi veliki prijatelji i Mirek mu reko Senadko, kako je on njega zvaao, Senadko, ja ti imam toliko para, toliko ti mogu dat, a moj sin je reko ne trebaju meni pare. Ako mi možete pomoć da ja dobijem papire da mogu boravit. I tu je on njemu to sredio taj čovjek u Češkoj i on je u Pragu bio cijelo vrijeme. Kasnije su djeca otišla.

Glas žene: I žena i punica.

Danijela: Svi u Prag?

Anđa: U Prag. Ja se prijavim u taj kao izbjeglica i sad u tome Crvenom križu kako oni kažu, tamo se dijeli pomoć jel' dva put mjesečno, petkom se to dijelilo i joj, meni, kako ću ić uzet pomoć, sramota me, majko mila, šta da radim. I ja odem lijepo tamo u taj Crveni krst i Đurđica jedna, ona je bila tajnica tamo i ja njoj kažem...

Danijela: A gdje ste živjeli u Poreču?

Anđa: U kući našoj. Sin ovaj mlađi ima kuću u Poreču. I ja njoj kažem ja, treba li vama pomoć? Ako treba, ja bi' se prijavila da volontiram. Ja ne mogu, ja ću, kaže ona slobodno gospođo Anđo. Slobodno. Ja sam s njima sve radila. Osam godina sam ja volontirala. Da. Gore. I kad su dolazili, sad su dolazili prije dvije, tri godine, išli su za Jajce pa su išli na Šehitluke pa su išli na Kozaru i mene naveče zove iz Palasa došli i mene ta tajnica zove, sutra dođite u hotel Palas da se vidimo. Tako da sam išla da se vidim. I ja sam tako to počela volontirati i moj Zlatko je otišo dole do Dubrovnika nešto da doveze i pozli mu na brodu. To je bilo '93. godine u maju mjesecu. Tako. Moj Zlatko umro 7. maja. I pozli mu i on nije htio da se svrati u bolnicu. Ovaj kolega njegov kaže ma ja sam htio da ga u Rijeku u bolnicu odvedem, on kaže neće, idem mami u Poreč. I sad ja nešto sam radila tamo oko sudopera, a Zlatka mala Halimina kaže, nina ona mene zvala, nina, kaže, eno Zlatka. Mislim se gdje će Zlatko. Zlatko treba iz Dubrovnika ić u Zagreb, gdje je, otkud je on ovdje, ne mogu svatit. Ma, nina, eno ti Zlatka stoji tamo vani. Kad ja pogledam, Zlatko moj stoji u dvorištu naslonjen na štap. Ovaj kreč je bio manje bijel nego on. Šta ti je Zlatko? Kaže mama, meni je loše. Jedva smo mi njega uveli u kuću. Da ga skinemo. Šta ću majko da idemo u hitnu pomoć, neću, a iznad nas, iznad sina mog kuće ima kuću jedna doktorica Katarina. Ona je rekla gospođo, kad vam šta zatreba, vi se slobodno javite, ja sam tu, nema problema. I ja pošaljem, ne znam koga sam poslala, hajte reko' do gospođe Katarine recite da mi je sin bolestan. I ona je došla i pogledala i mene izvela van u

dvorište i kaže gospođu Anđo, ovo je infarkt. On mora hitno za Pulu. A Zlatka pegla piđamu da mi njega obučemo. Nikad ta piđama se obukla nije. I ja sjednem sa njim u ta, došla su kola, ona je nazvala, tad još nismo imali ni telefona, ona je nazvala, doktorica ta hitnu pomoć, došli su i dole pred hitnu pomoć i ja sam s njim (44:09 – plače) i ona doktorica dole kaže gospođu, vi ne možete ić sa nama. On mora imat ljekara za pratnju, mora medicinsku sestru imati, moramo ga priključit na aparate. Kaže ima li ko da vas doveze do Pule? Ima, reko', sin mlađi, sad će on doći s autom.

Danijela: A gdje je radio tad, izvinite, Senad? Šta je on gore u Poreču radio je, jel', imo život?

Anđa: U Poreču?

Danijela: Da.

Anđa: Šta da vam kažem. Radio je po kafićima, tu, tamo, gdje šta treba, kome šta treba, tamo nešto da bi se zaradilo.

Glas žene: Senad, jel'?

Danijela: A kako je on tamo gore kuću napravio?

Anđa: To je prije rata napravljeno.

Danijela: A prije rata.

Anđa: Nema veze. Da.

Glas žene: Zapetljala se malo.

Anđa: Ma pusti me. I ja ću, doće sin pa ću ja sjest s njim. I oni odoše u Pulu. Dođe Seni, mama, gdje Zlatko? Reko' odvezli su ga za Pulu hitno. Ja nisam mogla sjest. Imaju aparate, priključili ga, doktor, sestra, sve. Odoše za Pulu. I mi za Pulu za njima. Mi taman pred Pulom, a oni se već vraćaju.

Danijela: Ala!

Anđa: Hitna se već vraća. I mi u bolnicu na kardiologiju gore na intenzivnoj njezi nađem ja Zlatka. Neka dva doktora, fini su ljudi bili, nemam riječi tu, ne mogu kazat da su bili loši kad su, nije istina, prema nikome, prema meni, nisam ih ja ni znala ni poznavala i pitaju me gdje su njegovi papiri, gdje su nalazi njegovi? Pa gdje su, u Zagrebu. Nema ništa sa sobom od tih dokumenata da je on bolestan. Mogu li ja njega vidjet? Možete. Možete. I oni mene uvedu i ja kod Zlatka i kaže mama, molim te nazovi Lelu, tu ženu u Zagrebu, nek' dođe i nek' ponese sve te moje papire, al' djecu nek' ne vodi, nek' ostavi djecu, njezini iz Novske nek' neko dođe i nek' ostane s djecom. Dobro. I ja to njemu kažem i cijeli dan. Senad je moro ići gore u Poreč, ja ostanem. Reko' Seni, gdje ću, šta ću? Kaže mama, kad budeš trebala, ti zovi, ja ću doći, nije problem, nije to tako daleko. I ja cijeli dan tu kraj njega i on. Ja na stolici sjedim, tamo ona sestra na monitoru nešto prati i on pogleda pa mama, ti si još tu. (46:52 – plače) Reko' jesam, Zlatko, ja ne znam ni kad zaspem ni kad se probudim. I tako je to cijeli dan tako teko i kaže ja sam, mama, žedan. Čekaj, ići ću ja sad dole da ti kupim, hoćeš sok? Šta hoćeš? I ja pošla i ona sestra kaže ne, ne, ne, nikaki

sokovi, ništa. Sad ću ja njemu dati. Samo vi recite šta njemu treba, ali donosit mu i ništa ne smijete davat i vrati ona mene nazad. Reko' Zlatko, ne mogu. Tako je to sve teklo do pola osam naveče i u pola osam naveče zovu mene ova dvojica ljekara i kažu gospođo, mi ne bi preporučili ni radi njega, a ni radi vas da vi više ostanete tu kraj njega. Gdje vi budete? Reko' u Poreču. Reko' imam ja i u Puli kod koga prenočit samo trebala bi' nazvat. Antoniju od Đuje moje muža sestru i Đevada. Znete li broj? Reko' znam. Nazvaše oni broj i čujem ja gdje se Antonija eto nas, tu smo mi blizu. Došli su oni gore i on kaže i oni su meni rekli vi možete nazvat, mi ćemo vama dati informacije. Nas dvojica smo dežurni cijelu noć, tu smo, ostajemo dežurat, odjel čitav, kaže vi možete nazvat. I dođu po mene Đevad i Antonija. Ja otišla kod njih. U njih puna kuća. Izbjeglice iz Banjaluke. Đevadova sestra, od Antonijnog brata djeca, od drugog brata djeca. Nema, puna kuća izbjeglica iz Banjaluke u nje u kući i dole kod Đevada, al' Antonija kaže ništa se ti ne brini. Nas ćemo dve ovde u dnevni boravak, evo im ovamo kuća pa nek' se valjaju kud znaju. I zovemo mi. Zovi, zovi, zovi do deset sati naveče, poslije toga ne daju informacije.

Danijela: Jel' Lela došla u međuvremenu?

Anđa: Ma kakav, treba iz Zagreba stić. Trebaju njeni iz Novske da dođu da preuzmu djecu pa onda ona može ići. I još mi je reko nek' zovne Tonija, Toni će je dovest. Neki prijatelj valjda. I legli mi naveče i Antonija kako ja na jednu, ona na drugu, ima onaj sat što kuca na pola i na puni sat iznad i ona meni kaže Anđo, jel' ti smeta, ja metnem radio, kaže, pa slušam. Ne smeta, slušaj. I ja sad ležim, ne mogu ja spavat, kaki, ja sam bila grozna. Čujem ja kuca, kuca, d, d, d, kad otkuca 4 pa bub pola 5, kad otkuca 5, reko' ja ne mogu više, ja moram ustati i ić zvat. I ja ustanem i iskradem se i u hodnik i za telefon i nazovem bolnicu i dobijem ja tu sestru, ko li je, ne znam, ženska neka mi se javila. Reko' oprostite, molim vas, ja pitam za Žabu Zlatka. Tražila sam ja odma intenzivnu na kardiologiji, oni mene spojili, kaže ona meni gospođo, šta ste vi njemu? Reko' majka. Kaže primite moje saučešće. On je sinoć u 11 umro (50:29 – plače). Tad sam napravila cirkus toj ženi u toj kući. Ja sam tolko vrištala i bacala se po onom hodniku da su svi oni ljudi poskakali. I onda u to ujutru s ove strane javili Senadu da dođe. S ove strane on dolazi s autom, a Lela s one strane i čim su vidli mene na prozoru, oni su znali šta je.

Glas žene: De malo popij vode, Bog ti dao.

Anđa: I onda dogovor kako ćemo, šta ćemo, gdje ću ga pokopat, Bože moj? Njegova djeca u Zagrebu, mi u Poreču. Kud? Šta? I ja kažem Leli - Lela, ja njega ne bi' u Novsku pokopala. Kaže ona što? Pa reko najbliže je Banjaluci da ga mogu prevest. Kaže Lela ne znam koliko vam je to pametno. Zlatko je govorio ako mi se šta desi da se kremira. Da bi se htio kremirat. I on i Đevad Antonijin, on je Banjalučanin, odavde, muž od Antonije, kaže ja vama nešto da preporučim – molim vas, sve dokumente ostavite. Anđo, ti ćeš sa mnom do bolnice da vidimo šta kako. Sve, znači, ide na kremiranje u Zagreb. Ide. I kaže ostavit ćemo tu urnu negdje pa da se može prenijeti. Dobro. I kaže za Poreč si, da, odmah smo i Đuji javili u Split, došla ona i Fric, to je sestra mi. Došli svi oni. Olga došla. Svi su se gore za Poreč skupili i mi u Poreč. Đevad je dva triputa dolazio. Ne znam jel' bio petak il' četvrtak, više ne znam te dane koji je šta bio. Uglavnom oni su dolazili i Boga mi prije nedelje bili jer je on iza nedelje pokopan. Đevad kaže sve je sređeno. Sve. Vi u ponedjeljak ujutro za Zagreb. Mi ćemo iz Pule za Zagreb, vi odavde. Vidimo se u Zagrebu. I tako smo mi to otišli do Zagreba i drugi dan je bilo to kremiranje. Bilo je tog svijeta jako puno. Onda sam ostala tamo s Lelom i djecom jedno vrijeme u Zagrebu i teško mi je bilo i onda sam Senada

mog izludila. Ja sam zavikala Seni, ja moram Zlatka u zemlju spustit, ja ću poludit. Ja imam osjećaj da leti negdje po zraku. I on je reko 'ajd mama otidi s Lelom gore na Mirogoj, imaju oni kremirani taj dio, vidite ako ima mjesto, uzmite mjesto, ja ću poslat novce. I tako smo mi uzeli u tom kremiranom dijelu i ispratili i sahranili. I sad je tamo. Senada sam prenijela, njega nisam, njegova djeca su tamo i Lela pa vode brigu o tome. Ja sam se vratila nazad u Poreč i mjesec dana ludila, ludila, ludila i ponovo odem toj ženi u Crveni krst, kažem Đurđici, pa gdje ste vi gospođo Anđo? A ja u crnini. Ja njoj kažem meni je umro sin. A, pa kako nam niko nije javio? Kako nam to niko nije rekao? Reko' ja bih vas nešto pitala. Ma šta trebate, recite? Mogu li ja nastaviti da volontiram? Ja ne mogu gore bit nako, poludit ću. Kaže možete. I tako sam ti ja, moja Danijela, osam godina provela. Tu su pomoć primali svi i Hrvati i muslimani i Srbi i sve i jednom kad su se dole u Hercegovini dograbili Hrvati i muslimani pa napravili neke redove ispred hotel Poreč na rivi, tu je bio smješten taj Crveni krst tada. Onaj neće da stoji sa Hrvatom, onaj neće sa muslimanom, onaj neće 'vamo sa Srbinom. Jao, kad se dule jedna, moram se nasmijati, kad se toga sjetim, ja se nasmijem, kad se ona na vrata stala, slušajte vi kaže, ovde nema ni muslimana, ni Hrvata ni Srba. Imamo mi koji vam želimo pomoći i vi koji ste pobjegli od svojih kuća. U jedan red stanite. Ko neće, kući! I tako sam ti bila do kraja. I kad sam počela tražiti kuću, stajala sam tri godine u Ministarstvu za izbjeglice da bi' ja dobila kuću nazad.

Danijela: A snaha i ta djeca su bili sa vama?

Anđa: Da.

Danijela: Jesu li se zajedno s vama i vratili?

Anđa: I vratili.

Danijela: Ali nisu mogli ostati u Hrvatskoj.

Anđa: Ne, ne. Mi smo se htjeli...

Glas žene: Otišli u Prag.

Anđa: Mi smo se htjeli svi vratiti, ova mlađa snaha i djeca. Mi nismo došli sami. Nas je UNHCR zvanično sa svojim kolima i sa njihovim ljudima doveli nas nazad. Al' mi nismo mogli u kuću ući. Nego ja otišla tamo kod zaove, a djeca su bila kod Jelene, Tanjine mame, od snahe mati je tu. I ona je udana za muslimana. Jelena, čista Srbijanka. Miješani, kažem vam, ko lonac. I ja tri pune godine u tri ujutru pred ministarstvo da bi me primilo i jedan put sam dobila batina.

Danijela: Kako?

Anđa: U ministarstvu.

Glas žene: Jesi li joj za Senada ispričala?

Anđa: Šta?

Glas žene: Da je on tamo u Pragu umro i to.

Anđa: Da, Senad je umro. To sam zaboravila. To je bilo već '99. Već smo mi predali zahtjev za povrat kuće i on je gore iznenada, ostala mu cigara na stolu, pušio i infarkt i onda su ga dovezli. Pokopali smo ga u Poreču (57:50 – plače). Gore.

Danijela: Gore je sahranjen?

Anđa: Da, al' dovela sam ja njega u Banjaluku.

Danijela: Koliko je on? On je umro isto mlad?

Anđa: U 37. godini. A Zlatko u 39.

Danijela: Baš mladi. A i pokojni muž je?

Anđa: U 47.

Danijela: Pa mlad relativno. Ja sad imam 38.

Anđa: Ko to nije sve prošlo. A ovo što sam dobila tu što me je napo u ministarstvu. Ja sam dobila rješenje da oni napuste kuću. Oni neće. Ona Oreškovička koja je bila tamo u ministarstvu, neće da da nalog za iseljenje, da se iseše. Išla sam u UNHCR, išla sam u OEBS, OSCE ustvari, išla sam u policiju međunarodnu.

Danijela: IPTF.

Anđa: Da, tamo. I kad je baš ta Oreškovička došla, prije nje je bio jedan muškarac, puno je bio ljubazniji, drugačije postupio s ljudima nego ona i kad je došla, kad sam prvi put kod nje bila i kad sam joj sve to ispričala, ona je uzela papir i napisala. Ja kažem, ona kaže nemojte dolaziti tu ujutru tu da stojite, dođite kad dođete, ja ću vas primit. I naručilo me za taj dan. Srijeda već, ne znam koji datum je bio da ja dođem, al' ne da meni vrag mira i ja opet u 7 sati idem tamo pred ministarstvo i onom policajcu na vratima, ne da ući, reko' molim vas, samo da pitate gospođu Orešković hoće li mene primit? Žabo Anđa jer ona je mene poručila za danas. Ništa mi ne govori. A ne možeš ti doći do vrata od naroda koliko čeka, ganja kuće, stanove, šta ja znam. Izađoše one dvije što rade ispred kao skretarice njezine šta li...

Glas žene: Bilo je više tih referenata.

Anđa: Da, one su bile sekretarice, te dve, vidi mene, sve mi ruke utrnule i one su izašle na pauzu i ja ovu jednu znam i ja kažem ma dajte, molim vas, pa bila sam, naručila me da dođem. Pitajte hoće li me primit. Ako će me primit, da čekam, ako neće da idem kući, ne mogu više stajat ovdje. Ništa. I ja guraj, guraj između onog naroda i doguram se ja do vrata i sad se ovaj jedan policajac s jednom ženom nešto naguravo, ne znam zbog čega, i ja njemu iza leđa. Ja njemu iza leđa, Danijela. Uletim i ušla tamo gdje ove dve sjede. On za mnom. Napolje! Reko' neću i ja stala 'vako uza zid ko konj, ufatila se, a tu su vrata od Oreškovičke. Neću i gotovo. Neću da idem van. Pitajte je, naručila me je, hoće li me primit. Samo nek' kaže hoće, neće. Ako neće, ja odo, ako hoće, ja ću čekati. Samo to je upitajte. On, kreten, otvori vrata i kaže ima ovde stranka koja nam pravi problem, možemo li je prisilno izbacit. Kaže možete. Čujem ja gdje ona govori veli možete. I on mene (01:01:16 – nejasno) neću. Zove telefonom, tamo ona Američka ambasada i tamo policajac sjedi, zove njega da mu pomogne izbaciti jednu stranku. I doš'o je taj

policajac. Doš'o. Kaže gdje ti je ta stranka? On pokaza na mene. Kaže jesi ti budala? A prethodno prije nego što je njega zvao, on je htio mene silom da me izvuče i okren'o mi ovu ruku (01:01:46 – pokazuje kako joj je policajac zavrnuo ruku) ovako. Ja sam mislila da mi je iskočilo i cipelom me udario u nogu dole. Veli ovaj njemu jesi ti lud, budala? Pa ti ženu tako naguravaš. Šta ti je? Jesi ti lud? I ja izađo' u onaj hodnik, tamo neka termo peć bila, ja sjela na onu termo peć sva znoj leden me oblio i ide on, krmak taj policajac, nosi čašu vode, kaže hoćete da napijete se malo vode, a ja Danijela kroz glavu mi ide bil' se napila il' da crknem. Bolje neg' da od njega uzmem vodu. I ja uzmem čašu i napijem se vode i on u svoju ruku sipa i meni za vrat i nemojte kaže izaći ovamo gdje stranke ulaze neg' na ovaj službeni izlaz da izađem da ljudi ne vide šta je bilo sa mnom. Valjda zbog toga. Neću, reko', tu ću izać kud sam i ušla. Tu izlazim. I dočekala me žene, šta je bilo, šta je bilo? I ja sam samo zamolila ovu unutra sekretaricu, reko' možete li mi zovnut taksi? I ona je zovnula taksi. Ja otišla taksijem preko Vrbasa, a taj isti dan sam bila naručena u OSCE-u u pet popodne. Ja nikakva, plačem, kako ću, kaže moja Nura, zaova, ićemo taksijem. Oni su bili gore u Jajačkoj iza Rudarske ulice tamo i mi taksijem tamo i vidi ona da sam ja blijeda. Onaj prevodilac kaže šta je vama? Ma ništa, nešto sam imala neki eksces u ministarstvu tamo za izbjeglice pa sam malo utučena. Šta je bilo, ja njemu ispričam. I on nazove šefa tog OSCE-a. Ma, Danijela, ja to kad pričam ljudi misle da ja tu nešto, to je sve živa istina, mogu ti dokazat to i ovaj čovjek doš'o i ja njega ništa ne razumijem, al' ovaj prevodi. Kaže sad ljepo ćete ono što ste meni rekli, sad pričajte meni, ja ću prevesti. I ja kažem i kaže on rek'o je taman, pita jeste li pružali otpor, reko' jesam. Neka ste ga pružali, on kaže, iako ste pružali otpor, on nije smio tako da postupi.

Danijela: Naravno.

Anđa: To se nije smjelo desiti. Odoše oni negdje i on ide i nosi papirić i on kaže gospođu da potpišete ovdje, mi vas vodimo sad u taj IPTF tamo negdje u Pelagićevu, gdje li je bio.

Danijela: Jeste, radila sam ja za njih, zato znam.

Anđa: Tamo je bio.

Danijela: Znam, znam.

Anđa: I tamo sam ja došla, oni su mene doveli i sad tamo opet neki doktor je bio. Pregledo me, on je mene pogled'o. Nije bilo lomova. Tu sam modricu veliku imala. Rame je modro bilo od toga, ali... i sad kaže sve je u redu, al' vi to sad morate ići prijaviti u ovu policiju (01:04:51 – smije se), reko', znate šta? Da ja vama kažem nešto...

Glas žene: Ja u policiju ni mrtva.

Anđa: Nisam to rekla nego sam rekla znate šta – ako ja neću se useliti u kuću radi toga što sam ja nju prijavila i što ću ja otići tamo, ja odustajem od svega. Ja hoću u kuću s djecom. Ja sam s djecom tu, ja moram uć' u kuću. Veli ne brinite se oni su sad pod našom kontrolom.

Danijela: Jel' neko bio koga je trebalo deložirati u kući?

Glas žene: Jest.

Danijela: Prazna kuća?

Glas žene: Nije, nije. Puna.

Anđa: Puna kuća moja.

Danijela: Znači puna kuća izbjeglica?

Anđa: Ma da. Dvije familije. Neće van. Dva brata rođena. Eno ga jedan radi kao ljekar gore na neuropsihijatriji, onaj drugi je bio avijatičarski oficir. Puna kuća, neće napolje da izađu.

Danijela: Postoji deložacija. Radila sam ja tad, jednom sam bila na deložaciji, to je užas.

Anđa: Kaže ne brinite se, ovi su mi dole rekli u IPTF-u. Nemojte brinuti, oni su pod našom opaskom i OSCE-a.

Danijela: To je to vrijeme '99. Jel' tako?

Anđa: Ne, 2001, ja sam ušla u kuću.

Danijela: Ok, ja sam radila za njih '98/9. Tad je to počinjalo, ovo je već... dobro, dobro, ok.

Anđa: I ja kući i nakon ne znam koliko vremena zove mene ona Brana iz UNHCR-a, cijela komisija OSCE, UNHCR i ovi iz Ministarstva išli su u Svodnu tu između Prijedora i Novog, u Svodnu, oni su bili obadva brata iz Svodne da vide kakvu oni kuću imaju u Svodni. I onda kad su vratili, Brana ova što je mene vodila u UNHCR-u, ona me nazvala na telefon i kaže Nura zove te ona iz UNHCR-a Brana. Gospođo Anđo? Reko' molim. Imate li stolicu da sjednete? Reko' nemam, što? Kaže deložacija 27.12. Ali nemam ja papira. Nemam ja papira da ja vidim da će oni izaći van. Ja opet u Ministarstvo. Nije čudo što mene sve boli. Ja opet u Ministarstvo kad onaj Radić Ilija koji je bio moj referent, on kaže što ste sad došli? Idu van. Idu van, ali nemam ja papira nikakvoga. (01:07:28 – govori tiho oponašajući govor Radić Ilije) Ma, kaže, dođi 'vamo kod mene, ja ću ti dati. Ne idi, kaže njoj, ona je ko... Ona je mene u međuvremenu zvala da ja povučem tu prijavu, a ona će dat deložaciju. Neću, reko', neću.

Danijela: Prijava ostaje.

Anđa: Ne, neću. Al' čak je i to predlagala – gospođo Anđo, pola kuće ću vam dati, a polovinu ćemo mi ostaviti da damo nekom. Reko' ne, vi ćete meni dati cijelu moju kuću. I kad je trebala bit deložacija mene zove Radić, jer on mora bit prisutan na toj deložaciji, kaže – gospođo Anđo, on neće da vi budete prisutni kad on bude iseljavo kaže pa vas molim on će u devet sati biti tamo, on će se iseliti, a vi dođite oko dvanaest da vam ja predam ključeve i kuću. Reko' dobro, ako neće, ne volim ni ja njega ni očima da vidim, nek' se samo nosi. I sad su oni počeli iseljavat, a moja snaha (01:08:31 – smije se) otišla u ono dvorište gdje tvoja Paša stanovala i zapalila cigar i gledala.

Glas žene: Kako oni sele.

Anđa: Kako se oni sele i onaj lopov reko njoj znaš kaže šta – ako vas nađemo kad ovaj kamion otjeramo, ako vas neđemo tu, teško vama.

(01:08:50 – čuje se glasno lupanje šoljica)

Anđa: I Sanja, tu je ona stajala i izašla žena od ovoga, bila je malo pametnija od njega i izašla i rekla Sanji, kaže znate šta? Ako ste se toliko strpili, nemojte tu stajat, to je sve naoružano, nabrušeno, maknite se. U dvanest sati ćete dobit ključeve i Sanja mene zove šta da radim? Bježi! Nek' nosi i krov samo nek' miče iz kuće. Miči se odatle. Taman posla da reskiram nečiji (tvoj) život za kuću. Hajde bježi. Nek' nosi. Nek' radi šta hoće. I tako sam ušla eto ti u kuću.

Glas žene: Tako je preživila.

Danijela: Hajde mi nešto sad recite. Jeste se umorili?

Anđa: Jesam.

Danijela: Jeste. Ja bih, ovaj, pošto je sve ispričano samo privodila kraju. Kako vi danas gledate na ovu postdejtonsku Bosnu i Hercegovinu, Republiku Srpsku, Banjaluku? Šta nam je oteto? Šta nam je izgubljeno? Šta se po vama zapravo desilo? Puno detalja ste vi nama dali.

Anđa: Oteto je sve.

Danijela: Šta je oteto?

Anđa: Život nam je otet. Duša nam je uzeta. Da ne idem u materijalno. Uništili su sve. Imali su sređenu državu, imali su tvornice, sve su uništili, a najgore je što su među ljude nemir unijeli i mržnju posijali. To je najteže i najgore. Za mene, ja kažem, iskreno govorim, sve ovo nadoknadit se može, materijalno, sve se nadoknadit može, al' neke stvari u ljudima ne može, ne mogu vratiti.

Glas žene: Nema više ljudi.

Anđa: Kad ljudi nema. Nema svijeta koji je tu živio, koji se rodio, nema ga. Nema ljudi. Ne možeš na ulici srest čovjeka da mu kažeš dobar dan. Mislim, ne znam ja kako bi' ja vama to rekla. Uništeno je. Ljudi nisu još skloni, ne govorim za obične ljude, obični građani mi smo ostali, ja bar mislim ja sam takva pa mislim da smo vi, okej. Mi jedni druge cijenimo i poštujemo, al' ovo što vlast radi to pameti više nema. To gdje će oni nas odvesti, ja ne znam. Samo jedno znam i to ponavljam, Bedra će reći ti ko papiga, neka, ja sam ko papiga i ponavljam nema mira nigdje na teritoriji Bosne i Hercegovine. Ne. Nigdje. Ni u Federaciji ni ovdje dok svak svoju grešku ne prizna. Ja ću priznat šta je moj narod radio, ti priznaj svoj, a ti svoj. Poklonimo se svim žrtvama, pružimo ruke, nemojmo to zaboraviti. Naučimo djecu da do tog nikada više ne dođe. Dok to se ne desi, od tog nema ništa. Na ovakav način kako oni rade, nema do toga ništa. Pa vidite šta rade u onoj skupštini zajedničkoj, kako se zove, institucije?

Glas žene: Parlament.

Anđa: Parlament. Djeca nemaju posla. Nema da radi. Ne može da živi. Ne može da se ženi. Djeca jedva čekaju da im roditelji pomru da mogu dobit stan da se oženi, da porodicu osnuje. Pa jel' to život? Jel' to život?

Danijela: Dakle, jedino te generacije koje su nešto stekle u socijalizmu mogu da pruže ostalo nema šanse.

Anđa: Nema šanse. Šta im je falilo da unište Čajevac, da unište Celulozu, da unište Jelšingrad, da unište Sintelon, da unište Kosmos?

Glas žene: Čajevac? Incel?

Anđa: Čajevac? Pa čekajte iz onog Čajevca je rijeka ljudi izlazila. Rijeka. Pa majke ti Bo... al' to su oni našli sve sređeno. Pa zašto sve uništite? Što su uništili to? I sad prodaju Ljubiju, prodaju ovo, ono... Pa dobro je onaj jedan čovjek reko, ako prodaju svu zemlju, kućemo mi?

Danijela: Šta po vama predstavlja nadu u to bolje sutra? Šta bi trebalo raditi da se to (01:13:09 – nejasno).

Anđa: Znate šta predstavlja?

Danijela: Evo kad pitate i te vaše snahe. Ostale su same s djecom. Kako njima te generacije?

Anđa: Oni su izgubljeni, iskreno da vam kažem zato što ne mogu do ničega doći i gdje dođu to je na jedvite jade. Mene lično obraduje kad vidim jedan detalj. Skoro sam to gledala i jako sam se obradovala. Gore, kako se to zove, na Plivi, Šipovo, škola. Idu sva djeca u istu školu..

Danijela: Jajce, to je Jajce.

Anđa: Iza Jajca, u Šipovu, da. To sam gledala na televiziji. Sva djeca idu u istu školu, osnovnu, a kad su pošli u srednju školu sad nema više. Sad se jedni orjentišu na Jajce, drugi ne znam kud idu, al' treba prevoz. Ja ne znam ko je gradonačelnik, iz koje stranke, nemam pojma, ne znam, al' uglavnom opština je njima obezbijedila i ovima koji idu u Jajce prevoz i onima koji idu tamo i djeca ta u Jajcu skupa idu i nose zastavu i transparente Hoćemo da živimo zajedno. E to me tješi da to bude jedan dan. Svaki taki pokret jedan mali, ja uživam.

Glas žene: Oni su taj mali pokret.

Anđa: To me veseli. To me stvarno veseli. I što je meni dalo ne znam možda te neke snage da ja ovo sve prebrodim i preživim je to što moja familija, i uža i šira, u tom svemu, u tom užasu koji se desio, niko nikoga nije povrijedio.

Glas žene: Ostali normalni.

Anđa: Ostali smo svi isti. Svi se pazimo. Svi smo skupa i jedni i drugi i treći. Eto to. A drugo ja ne vidim.

Danijela: Da li bi država nešto mogla da uradi?

Anđa: Bi kad bi htjeli. To iskreno kažem. Kad bi bili neki normalni ljudi. Ne može mene niko ubijediti da nema tih ljudi u ovim generacijama, bar u ovim srednjim, mlađim il' kako da ih nazovem. Ima ih, ama ne mogu. Ne mogu doći.

Glas žene: Do izražaja.

Anđa: Ne mogu. Država bi mogla. Zašto ne bi Banja Luka i Sarajevo živjeli normalno ko što se nekad živjelo? Zbog čega? Zbog čega ovaj kaže ja neću ići u Sarajevo? Pa zašto? Zašto? Umjesto da spajaju tu nit da se spoji oni nju razvlače ko pračku. Evo iskreno, ono najiskrenije. Ja da sam mlađa, skoro sam rekla...

Žena: Ja bi' tebe u parlament.

Anđa: Skoro sam rekla nekom čovjeku, reko' ja da sam mlađa ja bi' digla revoluciju. Kaže svašta od tebe. Bi', reko', života mi. Ovo više ne možeš podnijet.

Danijela: Kako ćemo dići revoluciju? I ja bih digla revoluciju.

Anđa: Da ja vama kažem, ja se jako ljutim, na primer, ne ljutim, dođe mi teško i žao kad se organizuju ti raznorazni štrajkovi. Te ovaj štrajk, te onaj štrajk, te ovaj gladuje gladu, ne znam, te ovo... Jako malo ljudi se tu odazove. Ja ću sa onim svojim štapom ići, 'ajmo svi! Oruk! I drugi ljudi ruše svoje parlamente, 'ajmo i mi rušiti. Molim?

Danijela: Ma, naravno. Ja sam za.

Žena: Nema druge. Oni će krenut, mi ćemo za njima.

Anđa: Ozbiljno vam kažem. Ono kad su došli ljudi iz Ljubije, pa trebao je grad čitav da bude s njima tamo.

Danijela: Tako je. Bili smo mi, ja i Goga.

Anđa: A vi ste bile. A ko je još bio?

Danijela: Al' nisu uspjeli prodati.

Anđa: Fala bogu. Il' ne znam onaj dole onaj sirotan gladuje dole u onom parku. Pa ljudi moji, pa gdje smo mi?! Pa ja to ne mogu da svatim.

Žena: U 21. vijeku.

Anđa: Al' čekajte, oni se grčevito drže tih fotelja. Oni imaju razloga zašto se drže. To je pljačka, korupcija, mito. Nema tu. I kad Dodik kaže javno, na televiziji sam ga neku noć čula, e rekla sam Dodo, da sam mlađa, išla bi' u ATV televiziju i rekla 'ajte, molim vas, u Mrčevce i uslikajte kuću Dodinih roditelja. On kaže moj ćaća bio najbogatiji u Liječju polju, a ja vidla kuću. Ja svojim očima vidla jer je Stojankina, od moje unuke svekrva, isto udata za muslimana (01:18:29 – smije se, nerazumljivo koje ime navodi), ona je otuda, e tako ti je Bebetov televizor Stojankina kuća, a Dodinih roditelja je tu kuća i išli smo na sahranu, mama ili tata joj je umro, ne znam ko joj je umro, pa sam vidjela tu kuću, ama, reko', Dodo, sad da mogu, ja bi' zvala televiziju, molim vas 'ajte uslikajte onu kuću i dajte je na televiziju da se vidi. I da sam pričlaš ti gluposti. U onom sistemu je bilo regulisano zdravstvo, školstvo, stanovanje, sva socijala, mogo si da radiš, mogo si da ideš na godišnji odmor, stanove su dobijali, ja ne znam ko nije dobio stana.

Žena: Odmarališta na moru, na planini.

Anđa: A šta sad ima? Firme odmarališta svoja imala po čitavom Jadranu, svukuda. Šta sad ima? Gdje radnik sad da ode? Ne znam ja jel' ludo govorim il' ne govorim, al' meni to sve skupa nije jasno.

Žena: Samo ti govori.

Milica: Upravu ste, ne govorite ništa bez veze.

Anđa: Ne znam kako ih natjerati il' da se maknu, il' da se promijenu. Jedno od to dvoje.

Žena: Jedino se mogu maket, a promijenit...

Anđa: Smeta me ta učmalost građana. Smeta me. Evo iskreno da kažem. A sad ja to nešto povezujem s tim prokletim ratom koji nikako nije nam se smio da desi. Ja mislim da sad u gradu momentalno živi više stanovnika koji su došli sa strane za vrijeme rata nego starosjedioca.

Žena: Pa nema starosjedioca.

Anđa: I da ustvari njima to odgovara.

Žena: Pa to je u svim gradovima tako, nažalost.

Anđa: Jel' imam ukrivo il' nemam, ne znam, al' sve mislim da se tu negdje krije zec. Ja sam skoro Gogo, Danijela ima jedna Ruža koja je nama nekad dolazila čistit kuću, navrati, ona je i za vrijeme rata mene tražila pa ih ovi potjerali, navrati se ona do mene tako i jedan put dođe Ruža sva 'vaka izgrebana. Ružo, reko', draga šta si to radila? Joj, moja Anđo, kaže, ja pod najlonom živim. Kako, reko', pod najlonom? Kaže, nema veli, odnijelo, vjetar odnio krov, nemam kupit. A 160 maraka penzije ima. Sama živi. Sedamdeset i nešto godina. Ružo, reko', ja koga ću, reko', da ti pomogne, nemam para da ti pomognem, kako da ti pomognem? Joj, Anđo, samo da vidiš. Kaže, i došo vjetar, ona metnula najlon pa metnula drva gore, a vjetar odnio i drva i najlon, a ona išla natezat najlon pa se sva izgrebala. Ja sam nazvala prvo Čavića Dragana na telefon.

Danijela: Jel' se vi poznajete?

Anđa: Pa on poznaje mog sina starijeg. I kad sam se ja predstavila ja sam Žabo Anđa, a on će ti koja je muka, Anđo? Reko' meni nije muka, al' ima muka jednoj ženi kojoj treba jako pomoć. Može li se tu išta uradit? Kaže on šta je bilo? Reko' Ruža jedna Štrbac, gore Stičići, Saračica, tu negdje, gore ima kuću, živi pod najlonom, sva je izgrebana, s kuće odnio vjetar krov, 160 maraka penzije ima, ona to poklopiti ne može. Čekaj, čekaj, kaže, da to nije gore Bistrica? Reko', jeste gdje vi imate kuću tako lijepu, a i gospodin Kalinić s druge strane. Kod onog otpada vašeg što ste na kućama bacali mogli ste joj njezino ono pokriti. Kaže Anđo, nek ide u Sber banku i nek' otvori račun, moja stranka će dati 1000 maraka.

Danijela: Super.

Anđa: I poslaću ti Vladu Mirošljevića. Nije doš'o Vlado, a volila bi' da je doš'o Vlado jer on je s mojim mlađim sinom studir'o, iš'o u školu, nego je doš'o Božić Miro, a on je sa Zlatkom opet isto, to su sve

kolege bile, doš'o je on i pokupio ekipu i televiziju i otiš'o gore i snimio i dali na televiziju i dali u novine, a ja za telefon i stranku po stranku.

Danijela: Telefon.

Anđa: A? Telefon. Taka i taka stvar. A u novinama je izašla, imam isječke iz novina, vidi se na šta to liči. I skupili smo mi te parice. Svaka stranka je dala. Svaka. Al' najmanje SNSD, 500 maraka, a neki i po 1500, neki 1000 i sjetim se, al' malo, nemam dovoljno, sjetim se ja imala sam požar na kući i Fiko komerc iz Cazina su meni pokrivali kuću. Uh, reko', da ja zovnem onoga kako mu je ime, Stanko, imam, reko', negdje njegov broj da ga pitam. Ja njega pitam radite li vi išta u humanitarne svrhe. Joj, kaže, godpođo Anđo, to bi vi morali u Cazin direktora nazvat. Pa daj mi telefon. Dadne on telefon i ja nazovem direktora. Kažem ja njemu zašto zovem, reko' vaši su meni kuću pokrivali kad sam imala požar, da li vi išta u humanitarne svrhe radite, dajete, bilo šta? Kaže on novčano ništa. Možemo dati materijala i možemo dati radne snage. Imate u Banjaluci toga i toga. Znam. Reko' on je bio kad je moja kuća (01:24:45 – nejasno), javite se njemu, kažite da sam ja rek'o da ode na teren da vidi šta treba i da mi javi. I stvarno je čovjek otiš'o i vidio i njemu javio. Dali su sve grede, dali pokrov, uradili sve.

Danijela: I ženi kuću.

Anđa: Kad su iz Centra za socijalni rad, iz opštine Nataša otišla da vidi, kažu Ruži jednoj, kažu Ružo, gdje ti je kupatilo? Nema vode u kući, nema wc-a, nema ničega. To je šupica, to je obična šupica, nema ničega. Kaže gdje se kupaš? Ruža sirota iznijela pred kuću na stolu, kaže tu naveče kad se smrkne, tu se operem. Jebote, Ružo, idem ja u vodovod. I ja u vodovod kod Trniničke. A voda joj iznad kuće. Hajte ljudi, pomozite ženi, dovedite joj do kuće vodu.

Danijela: I sve joj riješite vi?

Anđa: Sve. Ima i banju i klozet. Sve. I kuća pokrivena.

Danijela: Super. Anđo, hvala vam. Stvarno svaka čast. Hoćemo li pauzu malo napraviti pa ja mislila da samo malo ono, pošto sad već...

Anđa: Kol'ko je sati?